

УДК 330.332: 336.717 Ст. викл. Л.Г. Кльоба – Львівський НУ ім. Івана Франка

ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКОЮ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ

В умовах ринкової трансформації економіки в Україні важливого значення набуває вдосконалення управління банківською інвестиційною діяльністю. У цій статті запропоновано практичні рекомендації щодо вдосконалення цього важливого напрямку банківського менеджменту.

Senior teacher L.G. Kloba – L'viv NU named after Ivan Franko

Perfection of management bank investment activity is in Ukraine

In the conditions of market transformation of economy in Ukraine of important value acquires perfection of management bank investment activity. In this article practical recommendations are offered in relation to perfection of this important direction of bank management.

Вступ

Темпи економічного розвитку кожної країни значною мірою визначаються інтенсивністю інвестиційної діяльності. Розвиток економіки неможливий без активної банківської діяльності. Банківські інвестиції є невід'ємною частиною української економіки і служать реальним джерелом коштів необхідних вітчизняним підприємствам для забезпечення стабільного розвитку і досягнення конкурентоздатності. Вони створюють умови для здійснення її структурної перебудови. На сучасному етапі розвитку банківської системи України прослідковується тенденція поступового зростання обсягів банківських реальних і фінансових інвестицій. Тому проблема покращення управління банківською інвестиційною діяльністю є достатньо важливою.

Різні аспекти банківського інвестування вивчали вітчизняні і зарубіжні вчені-економісти. Значний внесок у розвиток теорії управління банківською інвестиційною діяльністю зробили М.П. Денисенко, Б.Л. Луців, А.А. Пересада, О.Д. Вовчак, В.І. Грушко, С.К. Реверчук, А.М. Мороз, М.М. Туріанська, Л.О. Примостка, І.Б. Хома та ін.

Однак окремі аспекти цієї проблеми з'ясовано не повністю. На нашу думку А.А. Пересада та Т.В. Майорова у своїй монографії тому і привернули увагу науковців до цього напрямку банківського менеджменту: "...У зв'язку з тим, що інвестиційна діяльність комерційного банку багатогранна, має свої особливості, пов'язані з високими ризиками, дослідження особливостей концептуальних підходів і методологічних аспектів інвестиційного менеджменту банку потребує сьогодні наукового обґрунтування" [1, с. 25].

Зокрема, більш детального дослідження потребують питання пов'язані з розробкою та реалізацією заходів скерованих на вдосконалення управління банківською інвестиційною діяльністю.

Постановка завдання

- дослідити сутність управління банківською інвестиційною діяльністю;
- підготувати пропозиції щодо вдосконалення управління цим важливим напрямком банківського бізнесу в умовах ринкової трансформації економіки України.

Виклад основного матеріалу

Цивілізована і надійна банківська система – запорука ефективного функціонування ринкової економіки. Однак, банківський капітал перетворюється у могутній стимул економічного зростання і підвищення рівня життя лише тоді, коли він буде приносити прибуток. Для цього необхідно істотно підвищити ефективність його інвестиційної діяльності. У вирішенні цього непростого завдання провідна роль належить менеджменту. Досвід показує, що вищих показників досягають ті банки, які мають високий рівень організації та управління. Ефективність управління має фундаментальне значення для будь-якого суб'єкта господарювання, але особливого значення вона набуває для комерційного банку. Особливістю банківського бізнесу є висока ступінь ризикованості, тому будь-яка управлінська помилка загрожує втратою ліквідності, платоспроможності і в підсумку – банкрутством [2, с. 4].

На сьогодні ситуація в економіці України склалася таким чином, що без значних фінансових впливів її подальший стабільний розвиток є проблематичним. Реальним джерелом для реалізації інвестиційних проектів є інвестиційні ресурси, які українські підприємства можуть отримати від комерційних банків. Через необхідність активізації банківської інвестиційної діяльності особливого значення набуває вдосконалення системи управління цією важливою ділянкою банківського менеджменту.

Важливим елементом у системі управління інвестиційною діяльністю банку є організація управління. У "Сучасному економічному словнику" зазначено, що організація має три тлумачення [3, с. 235]:

- як складова частина управління;
- як форма об'єднання людей для спільної діяльності;
- як установа, що покликана виконувати певні функції і завдання.

Ми встановили, що менеджери банку в процесі визначення і реалізації поставлених інвестиційних цілей здійснюють багато послідовних, взаємопов'язаних дій – управлінських функцій. Більшість науковців, які досліджують специфіку банківського менеджменту (А.А. Пересада, Л.О. Примостка, Т.В. Майорова, О.А. Кириченко), дотримуються класичної теорії управління, яка виокремлює шість управлінських функцій: планування, аналіз, організація, контроль, регулювання і мотивація, однак розглядають їх у скороченому або розгорнутому вигляді. Український дослідник у галузі менеджменту Г.М. Тарасюк виділяє п'ять функцій управління, згрупувавши їх наступним чином: прогнозування і планування, організація роботи, координація і регулювання, активізація і стимулювання праці, облік, контроль і аналіз роботи [4, с. 23].

Банківська інвестиційна діяльність, яка є складовою частиною фінансового й банківського менеджменту, має свої особливості, і тому окремі дослідники розглядають чотири взаємопов'язані функції: фінансове планування, аналіз, регулювання і контроль [5, с. 184]. Детальний аналіз управлінських функцій у розрізі інвестиційної діяльності комерційного банку здійснили А.А. Пересада і Т.В. Майорова [1, с. 27].

Сучасна система управління банківською інвестиційною діяльністю в Україні, її функціонування вимагають моделювання як бізнес-процесів, так і бізнес-систем на основі досвіду практичної роботи щодо управління інвестиційною діяльністю, його наукового узагальнення, переходу від методу "проб і помилок" до стрункої методології аналізу і проектування процедур управління інвестиційною діяльністю.

Одним з основних напрямів підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю є використання комплексного підходу. Комплексний підхід до управління інвестиційною діяльністю – системно інтегрований процес управління, який підпорядкований єдиному стратегічному задуму, орієнтованому на успішну реалізацію інвестиційної політики банку.

В умовах обмежених власних фінансових ресурсів комплексне управління інвестиційною діяльністю ми розглядаємо як один з прийнятних підходів до управління інвестиційною діяльністю. Застосування цієї концепції при реалізації інвестиційної політики може сприяти оптимізації управлінських рішень в інвестиційній діяльності, ефективнішому використанню обмежених інвестиційних ресурсів, зниженню потреби в ресурсах, що залучаються, позитивній динаміці основних показників фінансової діяльності банку.

Сьогодні ефективність інвестиційної діяльності значною мірою залежить від впровадження сучасної ефективної системи управління. Один з варіантів системи управління банківською інвестиційною діяльністю, запропонованих автором цієї статті, показано на рис. 1.

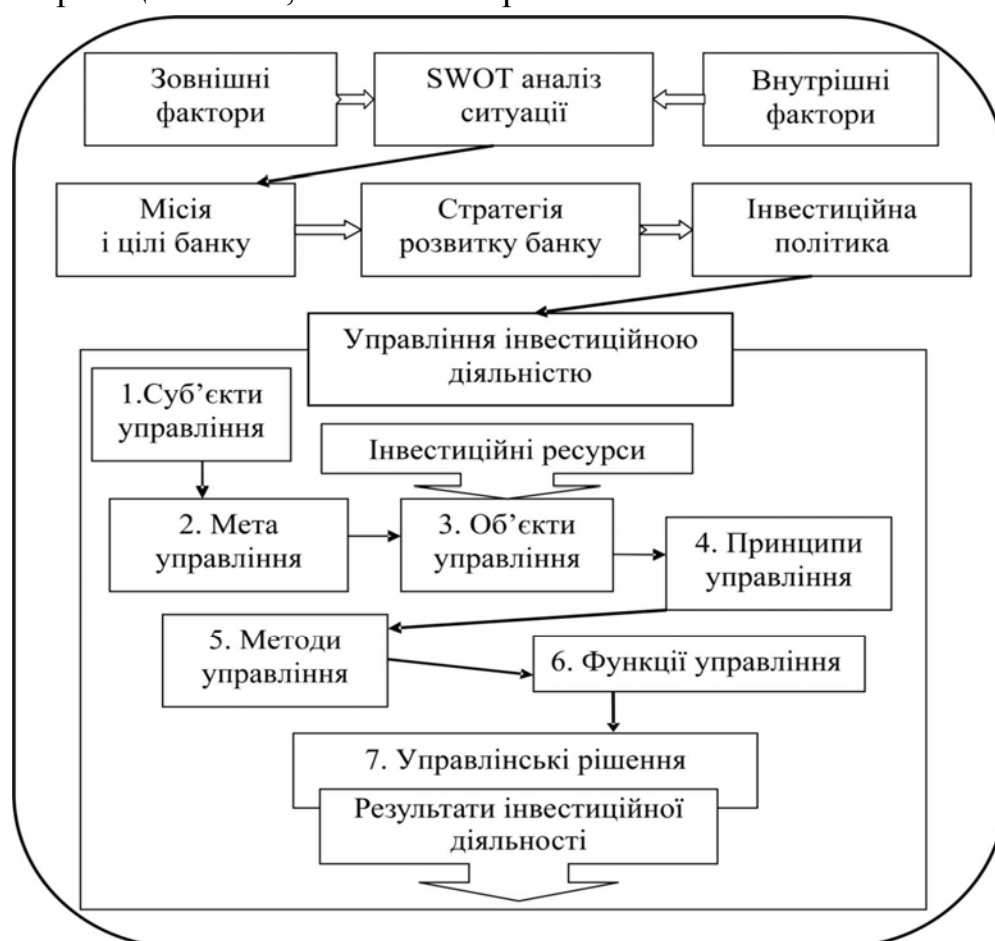

Рис. 1. Система управління банківською інвестиційною діяльністю

Примітки: 1. Суб'єкти управління – особи, які реалізують управлінські відносини; 2. Мета управління – бажаний стан об'єкта в майбутньому; 3. Об'єкти управління – сукупність трудових, економічних та технічних ресурсів; 4. Принципи управління – основоположні засади, які притаманні всім компонентам системи управління в процесі їх функціонування; 5. Методи управління – конкретні способи досягнення мети; 6. Функції управління – самостійні, спеціалізовані види діяльності, які відокремлюються в процесі розподілу управлінської праці; 7. Управлінські рішення – форми впливу на об'єкт управління з метою вирішення завдання та досягнення цілей організації.

Ухвалення рішень про інвестиції є найбільш складним і важливим завданням управління, через що виникає необхідність інтеграції діяльності всіх учасників процесу управління інвестиційною діяльністю банку, яку можливо реалізувати тільки через ефективну структуру управління банківською інвестиційною діяльністю в рамках сучасної організаційної структури управління.

Для забезпечення підвищення ефективності управління банківською інвестиційною діяльністю, на наш погляд, необхідно сконцентрувати увагу на маркетинговій технології управління інвестиційною діяльністю, яка активізує внутрішні резерви банку і сприяє ефективному залученню зовнішніх ресурсів.

Вдосконалення управління банківською інвестиційною діяльністю доцільно проводити за наступними напрямками:

- реструктуризація банку;
- вдосконалення структури інвестиційних ресурсів;
- скорочення часу на розгляд бізнес-планів інвестиційних проектів підприємств.

Одним з найважливіших підходів, тісно пов'язаних з підвищенням ефективності управління, є реструктуризація, під якою ми розуміємо оптимізацію структури банку з метою підвищення ефективності і стійкості фінансової діяльності. Реструктуризація може полягати в зміні внутрішньої структури у вигляді організації нових служб, підрозділів або впорядкуванні функцій тих, що діють.

Оптимізувати структуру інвестиційних ресурсів банку дає змогу система бюджетування. При цьому основний акцент робиться на тому, що система бюджетування повинна будуватися за проектним принципом. Управління інвестиційними ресурсами, на думку автора, повинне бути побудоване на чіткому регламенті процесу їх залучення та ефективному використанні.

Скорочення часу на розгляд бізнес-планів інвестиційних проектів підприємств повинно бути забезпечене за рахунок впровадження комп'ютерних інформаційних технологій аналізу інвестиційних проектів та підвищення кваліфікації працівників банку, які відповідають за аналіз та оцінку бізнес-планів.

Дослідження, які ми провели показали, що інвестиційна діяльність у банках України зараз протікає в умовах дії цілого ряду несприятливих чинників. Через це, на нашу думку, найбільш ефективним способом управління інвестиційною діяльністю є впровадження заходів щодо зниження негативної дії ризиків на діяльність банку, через впровадження сучасної системи фінансового планування. Якщо зовнішні ризики (політичні, економічні, правового регулювання) можуть піддаватися лише прогнозуванню, то боротьба з внут-

рішніми ризиками може бути дуже успішною за допомогою системи бюджетного планування діяльності банку. При цьому недопущення збитку основної діяльності банку можна розглядати як джерело додаткових доходів.

У сучасній системі управління банківською інвестиційною діяльністю ми пропонуємо виділяти два основні компоненти – прогнозування для вироблення рішень і ухвалення рішень, при цьому, якщо прогнозування реалізується спеціальними алгоритмами: методами, методиками, регуляторами і процедурами на варіантній основі, то ухвалення рішень – це вольовий процес.

На нашу думку, внутрішньобанківське планування і саме управління інвестиційною діяльністю, в сучасних умовах через специфіку української дійсності, неможливе без планування своєчасних рішень.

В управлінні інвестиційною діяльністю сьогодні дедалі частіше використовується інвестиційний бюджет, який включає доходи і витрати від інвестиційної діяльності, а також потреби в інвестиційних ресурсах по всіх вибраних напрямках і інвестиційним проектам. При цьому для управління окремим інвестиційним проектом використовується бюджет інвестиційного проекту, який включає як операційний, так і фінансовий бюджет і є детально розробленим фінансовим планом інвестиційного проекту, що охоплює всі сторони його реалізації.

Проходження всіх етапів бюджетування при розробці і ухваленні управлінських рішень забезпечує: по-перше, детальне опрацювання самих інвестиційних проектів, по-друге, комплексний розгляд інвестиційної діяльності в рамках всієї фінансової діяльності і аналіз її впливу на фінансовий стан банку, по-третє, організацію контролю над подальшою реалізацією кожного окремого проекту і виконання інвестиційного бюджету загалом.

На наш погляд, ще одним з методів підвищення ефективності управління банківською інвестиційною діяльністю, є використання принципів наскрізного планування при формуванні і реалізації інвестиційних проектів. Це дасть змогу підвищити ефективність інвестиційної діяльності і забезпечити системний взаємозв'язок інвестиційної програми із стратегічною програмою інвестиційної політики, а так само прозорий контроль за ступенем досягнення цільових інвестиційних завдань.

Сьогодні ефективність інвестиційної діяльності значною мірою залежить від організації управління інвестиційною діяльністю. Ухвалення рішень про інвестиції є найбільш складним і важливим завданням управління, через що виникає необхідність інтеграції діяльності всіх учасників процесу управління інвестиційною діяльністю, яку можливо реалізувати тільки через єдину структуру управління інвестиціями в рамках існуючої організаційної структури управління. В умовах швидкоплинної кон'юнктури ринку, коли є завдання нарощувати конкурентні переваги, ефективніший, на наш погляд, дивізійний тип структури управління інвестиційною діяльністю, де здійснюється делегування частини управлінських функцій (ціноутворення, маркетинг, персонал, економіка, бізнес-планування) в нижчі структурні ланки, що дає змогу підрозділам частково або повністю узяти відповідальність за реалізацію ін-

вестиційної діяльності. Внаслідок управлінські ресурси верхнього ешелону організації вивільняються для вирішення стратегічних завдань [6, с. 1-3].

На нашу думку, підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю з урахуванням чинника невизначеності залежить від: оптимального поєднання централізації і децентралізації управління інвестиційною діяльністю; науковості процесу організації аналітичного забезпечення управління інвестиційною діяльністю; вироблення нових цілей і завдань щодо вдосконалення організації аналітичного забезпечення методичного апарату управління інвестиційною діяльністю; безперервне вдосконалення управління інвестиційною діяльністю; взаємодія і розумна регламентація; постійність аналітичного забезпечення і інформаційної достатності управління інвестиційною діяльністю; відповідність характеру роботи потенційним можливостям виконавця; безперервність підвищення кваліфікації менеджерів з управління інвестиційною діяльністю.

Для підвищення якості роботи щодо управління інвестиційною діяльністю доцільно автоматизувати процеси інвестиційної діяльності. Впровадження нових інформаційних технологій здатне вирішити низку проблем, пов'язаних як із спрощенням системи управління фінансовою діяльністю банку загалом, так із спрощенням процесу управління інвестиційною діяльністю зокрема. Стратегічною метою реалізації проекту автоматизації є підвищення ефективності інвестиційної діяльності за рахунок вдосконалення системи управління і впровадження сучасних інформаційних технологій управління інвестиціями.

Впровадження в практику діяльності банків України пропонувані рекомендації дадуть змогу підвищити їх конкурентноздатність і посісти гідне місце у світовій банківській системі.

Висновки. Банківська система як інституційний інвестор у ринкову економіку формує ефективний механізм перерозподілу інвестиційних ресурсів. Головними причинами розвитку банківської інвестиційної діяльності є: максимізація доходності, ліквідності та платоспроможності, розширення дохідної і клієнтської бази банків; зменшення ризикованості кредитних операцій та оптимізація оподаткування банківських доходів.

Цивілізована і надійна банківська система – запорука ефективного функціонування ринкової економіки. Однак, банківський капітал перетвориться у могутній стимул економічного зростання і підвищення рівня життя лише тоді, коли він буде приносити прибуток. Для цього необхідно істотно підвищити ефективність його інвестиційної діяльності. У вирішенні цього непростого завдання провідна роль належить менеджменту. Досвід показує, що вищих показників досягають ті банки, які мають високий рівень організації та управління. Ефективність управління має фундаментальне значення для будь-якого суб'єкта господарювання, але особливого значення вона набуває для комерційного банку.

Вдосконалення підходів щодо вдосконалення управління банківською інвестиційною діяльністю має на сьогодні надзвичайно важливе значення для забезпечення подальшого ефективного розвитку комерційних банків України.

Результати цього дослідження полягають у приверненні уваги науковців та банкірів до необхідності поглиблення теоретичних засад та розвитку науково-методичних положень щодо вдосконалення управління банківською інвестиційною діяльністю в умовах ринкової трансформації економіки.

Література

1. **Пересада А.А., Майорова Т.В.** Управління банківськими інвестиціями. – К.: КНЕУ. – 2005. – С. 25-27.
2. **Киселев В.В.** Управление банковским капиталом (теория и практика). – М.: ОАО Изд-во "Экономика", 1997. – С. 4.
3. **Райзберг Б.А. и др.** Современный экономический словарь/ Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева. – 2-е изд., исправл. – М.: ИНФРА, 1999. – С. 235.
4. **Тарасюк Г.М.** Управління проектами: Навч. посібник. – К.: Каравела, 2004. – С. 23.
5. **Кириченко О., Гіленко І., Ятченко А.** Банківський менеджмент: Навч. посібник. – К.: Основи, 1999. – С. 184.
6. [Електрон. ресурс]. – Доступний з: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/PSPE/2007-3/Postanovskiy_307.htm.
7. **Банківські операції:** підручник/ А.М. Мороз, М.І. Савлук, М.Ф. Пуховкіна та ін./ За ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Мороза. 2-ге вид., випр. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 476 с.
8. **Примостка Л.О.** Фінансовий менеджмент у банку: Підручник. – 2-ге вид. доп. і перероб. – К.: КНЕУ, 2004. – 468 с.
9. **Закон України** "Про банки і банківську діяльність" від 7 грудня 2000 р. № 2121 – III. [Електрон. ресурс]. – Доступний з: <http://www.rada.gov.ua>

УДК 338.46:338.2

Аспір. Р.А. Крамченко – Інститут регіональних досліджень НАН України

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СФЕРИ ПОСЛУГ

Обґрунтовано роль державного регулювання розвитку сфери послуг, розкрито його сутність. Окреслено форми й методи, а також можливі шляхи стимулювання розвитку сфери послуг.

Ключові слова: державне регулювання, сфера послуг, методи, стимулювання, розвиток

Post-graduate R.A. Kramchenko – Institute of regional researches of NAN of Ukraine

State regulating of development of the service industries

Grounded role of the state adjusting of development of sphere of services, his essence opens up. Forms and methods are outlined, and also the ways of stimulation of development of sphere of services are possible.

Keywords: state adjusting, sphere of services, methods, stimulations, development

У наш час роль і актуальність розвитку сфери послуг важко переоцінити, адже без неї, практично, неможливою є сучасна людська життєдіяльність. Ось чому, в українському суспільстві необхідно приділити належну увагу державному регулюванню розвитку сфери послуг.

У значній частині сучасних довідкових видань сфера послуг трактується як частина економіки, яка охоплює всі види комерційних послуг. При цьому підкреслюється, що саме сфера послуг становить, в економічно розвинутих країнах основну частину економіки (більше 50 %). Рештою частин економіки прийнято вважати промисловість і сільське господарство [4].